

دستیار علمی؛ تسهیل‌گر مسیر تحصیل دانشجویان معلول: بیان دیدگاه

آلا آبتین^۱، فاطمه دالوند^۲، حسن اشرفی ریزی^۳

بیان دیدگاه

دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۲/۱۴

پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۳/۱۵

تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۴/۱۵

ارجاع: آبتین آلا، دالوند فاطمه، اشرفی ریزی حسن. دستیار علمی؛ تسهیل‌گر مسیر تحصیل دانشجویان معلول: بیان دیدگاه. مدیریت اطلاعات سلامت ۱۹؛ ۱۱۱-۱۰۹ (۲): ۱۰۹-۱۱۱

مقدمه

فرآیند یادگیری و آموزش در سایه شکوفایی استعداد های فردی، دسترسی به اطلاعات و مشارکت در فراگیری مطالب صورت می‌گیرد. تبادل اطلاعات در زمینه های مختلف همواره زمینه ارتقای سطح آگاهی اقشار مختلف در یک جامعه را فراهم می‌کند (۱). دانشجویان به‌عنوان قشر کارآمد و آینده‌ساز جامعه، هر ساله بخش زیادی از برنامه‌ریزی و بودجه هر کشور را به خود اختصاص می‌دهند. بنابراین پیشرفت تحصیلی‌شان برای کسب موفقیت‌های آینده آنها اهمیت بسیار زیادی دارد (۲). در این میان فراهم نمودن امکان آموزش و پژوهش فراگیر، پایدار و قابل‌دسترس برای همه دانشجویان به ویژه معلولین می‌تواند ناشی از شناخت و حمایت از حقوق آنان باشد (۳). معلولیت به وضعیت جسمی یا ذهنی گفته می‌شود که انجام برخی فعالیت‌ها و تعامل با دنیای اطراف را برای فرد مبتلا دشوارتر می‌کند (۴). به عبارت دیگر، هنگامی که فردی به طور دائم یا طولانی مدت دچار نقص شود، به نحوی که قادر به انجام فعالیت‌های کلیدی و اساسی زندگی خود نباشد، معلول تلقی می‌شود (۵)؛ بنابراین کیفیت آموزش و خدمات کمک‌آموزشی به افراد معلول موجب پیشرفت عملکرد تحصیلی این افراد خواهد شد (۶).

کشورهای پیشرفته در تلاش هستند تا کیفیت نظام آموزشی خود را به بهترین نحو ممکن بهبود بخشند (۷). براین اساس توجه خود را به کیفیت آموزش افراد معلول معطوف نموده‌اند تا آنها نیز به‌اندازه سایر مردم فرصت بهره‌مندی از امکانات مختلف را داشته باشند (۸). یکی از بحث‌های موردتوجه اخیر، پیشنهاد به‌کارگیری دستیار علمی در کنار افراد معلول می‌باشد که توسط محققان بسیاری از جمله Parker مورد مطالعه قرار گرفته است (۹). مطالعات قابل‌توجهی نیز در خصوص عوامل مؤثر و بازدارنده بر اجرای طرح دستیار علمی در کنار افراد معلول نظیر مطالعه Stumbo و همکاران منتشر شده است (۱۰). باوجود تلاش‌های بسیار در جهت رفع موانع و محدودیت‌ها برای ادامه تحصیل افراد معلول در ایران، همچنان تا رسیدن به شرایط نسبتاً مطلوب فاصله زیادی وجود دارد. تحقق این هدف، در راستای ارائه خدماتی نوین در جهت تعامل و مساعدت با افراد معلول در مسیر تحصیل آنها است که این امر موجب آرامش بیشتر آنها در طی دوران تحصیلشان می‌شود و منعکس‌کننده انتظار بهترین نتیجه ممکن در مسیر شغلی آینده آنها می‌گردد.

علاوه بر فعالیت‌های موجود و معمول کنونی، خدمتی تحت عنوان «دستیار علمی» جهت حمایت از معلولان توسط نویسندگان این مقاله ارائه می‌گردد. بدین منظور پس از شناسایی دانشجویان معلول در هر دانشگاه، نیازهای آنها در زمینه های مختلف آموزشی، حرفه‌ای و به ویژه پژوهشی مشخص می‌شود. سپس از بین دانشجویان دانشگاه، افراد علاقه‌مند به همکاری در طرح تعیین شده و نحوه تعامل و نکات ضروری (دستورالعمل) در امر هدایت دانشجویان معلول در مسیر تحصیل به ایشان آموزش داده می‌شود و در نهایت دانشجویان مشارکت‌کننده به‌عنوان تسهیلگر دانشجویان معلول معرفی خواهند شد. این دستیاران می‌توانند با دانشجویان معلول در امور آموزشی از جمله همراهی در کلاس‌های درس، شرکت و همکاری در کنفرانس‌های درسی، کارگاه‌های آموزشی، استفاده از نرم‌افزارهای مختلف، تهیه کتاب‌های گویا، استفاده از نرم‌افزارهای تسهیل‌گر آموزشی و فعالیت‌های پژوهشی شامل کمک به جستجو در پایگاه‌های اطلاعاتی، ارزیابی کیفیت منابع اطلاعاتی، استفاده از نرم‌افزارهای مدیریت استنادی، انجام پایان‌نامه و رساله، نگارش مقاله و غیره همراهی کنند. درعین حال اگر آنها نیاز به نرم‌افزارهای ویژه دارند، نرم‌افزارها توسط دستیاران شناسایی و در رایانه نصب می‌گردد. به نظر می‌رسد که دانشجویان رشته‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی از جمله گروه‌هایی هستند که می‌توانند در بیشتر حوزه‌های مذکور به ارائه خدمات اطلاعاتی و پژوهشی به دانشجویان معلول بپردازند؛ چرا که در برنامه‌های آموزشی این رشته بیشتر این نوع مهارت‌ها و قابلیت‌ها پیش‌بینی شده است.

۱- دانشجوی دکتری، کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد، مددکاری اجتماعی، گروه سلامت و رفاه اجتماعی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران

۳- استاد، کتابداری و اطلاع‌رسانی، مرکز تحقیقات فناوری اطلاعات در امور سلامت، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران

نویسنده طرف مکاتبه: حسن اشرفی ریزی؛ استاد، کتابداری و اطلاع‌رسانی، مرکز تحقیقات فناوری اطلاعات در امور سلامت، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران

Email: hassanashrafi@mng.mui.ac.ir

از سوی سازمان‌های متبوع در کشور به این افراد کمک می‌کند تا با آرامش و انگیزه بیشتر مسیر تحصیل خود را سپری نمایند. براین اساس، انتظار می‌رود سیاستگذاران و برنامه‌ریزان با در نظر گرفتن چالش‌های زیرساختی برای پیاده‌سازی این طرح، اقدام به تأمین نیرو کنند و با به‌کارگیری نیروی انسانی توانمند، تحت عنوان دستیار علمی گامی مؤثر جهت تعالی سطح آموزش و پژوهش دانشجویان معلول بردارند، و با مقایسه سطح دسترسی آنها نسبت به سایرین به امکانات، با از میان برداشتن موانع، در جهت رفع نیازهای آنها اقدامات لازم را انجام دهند.

نتیجه‌گیری

در جهت تحقق این هدف، طرح دستیار علمی به‌صورت پایلوت با کمک یک دانشجوی دکتری تخصصی به عنوان دستیار در این جایگاه و یک دانشجوی کارشناسی ارشد با آسیب بینایی در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان در حال انجام است و امید است با همکاری صاحب‌نظران و علاقه‌منان، طرح مذکور اصلاح و تکمیل شود و زمینه‌اجرای آن به شکل جدی در سطح وسیع‌تر فراهم گردد. این طرح می‌تواند زیر نظر دانشگاه و در قالب «مرکز خدمات به دانشجویان معلول» در راستای خدمات آموزشی، فرهنگی و به ویژه پژوهشی پیاده سازی گردد.

تضاد منافع

در انجام پژوهش حاضر، نویسندگان هیچگونه تضاد منافی نداشته‌اند.

این طرح از این جهت مهم است که در راستای شعارهای «معلولیت، محدودیت نیست» و «حق عموم مردم برای ارتقاء سطح آگاهی و دانش گام» برمی‌دارد. در این طرح جدای از اینکه نیازهای اطلاعاتی افراد معلول برآورده می‌شود، این زمینه نیز فراهم می‌شود که افراد علاقه مند بتوانند با دانشجویان معلول زمینه‌های همکاری علمی و دوستی‌های پایدار و موثر ایجاد نمایند. از طرف دیگر، دانشجویان معلول هم دارای توانایی‌های خاصی هستند که به‌واسطه این تعاملات کشف و دیگر دانشجویان نیز می‌توانند از استعداد و قابلیت‌های آنها در مسیر تحصیل و زندگی بهره‌مند شوند.

ورود به این طرح منوط به توافق دوطرفه و قبول شرایط اعم از دریافت دستمزد اختصاص زمان‌های ویژه در طی هفته و هماهنگ سازی نیازهای اطلاعاتی به فراخور نیاز دانشجوی معلول است. در عین حال، علاقه و انگیزه دانشجویان می‌تواند عملکرد طرح را بسیار ارتقا دهد همچنین افزایش توانایی و بروز قابلیت‌های جدید افراد معلول به‌واسطه ارتباط و دریافت کمک از دستیار علمی، افزایش سرعت انجام وظایف علمی دانشجو مانند انجام پایان‌نامه، افزایش اعتمادبه‌نفس و عزت‌نفس دانشجویان هدف، کشف بیشتر استعدادها و نهفته آنها به‌واسطه تعاملات بیشتر، و نیز علاقه‌مند شدن سایر دانشجویان معلول به ادامه تحصیل به‌ویژه در مقاطع بالاتر از جمله مزایای دیگر طرح فوق می‌باشد.

به‌منظور واکاوی این موضوع و توسعه و اصلاح سیاست‌گذاری‌ها در خصوص فراهم کردن فضای آموزشی مناسب برای دانشجویان معلول نقش حمایت‌های دولتی و نهادهای آموزشی بیش‌ازپیش اهمیت می‌یابد، لذا به‌کارگیری مفاهیمی چون دستیار علمی و اجرای فرایندهای نیازسنجی توسط سیستم‌های توان‌بخشی و آموزشی و تأمین حمایت‌های مالی

References

1. Yusof Y, Chan CC, Hillaluddin AH, Ahmad Ramli FZ, Mat Saad Z. Improving inclusion of students with disabilities in Malaysian higher education. *Disability & Society*. 2020 Aug 8;35(7):1145-70.
2. Grimes S, Southgate E, Scevak J, Buchanan R. Learning impacts reported by students living with learning challenges/disability. *Studies in Higher Education*. 2021 Jun 3;46(6):1146-58.
3. Al-Hmouz H. Experiences of students with disabilities in a public university in Jordan. *International Journal of Special Education*. 2014;29(1):25-32.
4. Davarmanesh A, Sade F. Introduction of Rehabilitation in Persons with Disabilities. Iran, Tehran: Roshd; 2007. 19-48.
5. Khodabakhshi koolaie A. Applicability of Consultative and Psychotherapy theories in persons with disabilities rehabilitation. Iran, Tehran: Danzhe; 2021. 12-16.
6. Gilson CL, Dymond SK. Barriers impacting students with disabilities at a Hong Kong university. *Journal of Postsecondary Education and Disability*. 2012;25(2):103-18.
7. Hendricks JE, Atchison CL, Feig AD. Effective use of personal assistants for students with disabilities: Lessons learned from the 2014 accessible geoscience field trip. *Journal of Geoscience Education*. 2017 Mar 14;65(1):72-80.
8. Stumbo NJ, Martin JK, Hedrick BN. Personal assistance for students with severe physical disabilities in post-secondary education: Is it the deal breaker?. *Journal of Vocational Rehabilitation*. 2009 Jan 1;30(1):11-20.
9. Parker V. Personal assistance for students with disabilities in HE: The experience of the University of East London. *Disability & Society*. 1999 Jul 1;14(4):483-504.
10. Stumbo NJ, Hedrick BN, Weisman C, Martin JK. An exploration into the barriers and facilitators experienced by university graduates with disabilities requiring personal assistance services. *Journal of Science Education for Students with Disabilities*. 2011;14(1):1-24.

Scientific Assistant; Facilitator of the Education Path of Disabled Students: a CommentaryAla Abtin¹, Fateme Dalvand², Hasan Ashrafi-Rizi³**Commentary****Abstract**

Today, access to information to strengthen teaching and learning and individual development is one of the fundamental needs of individuals. There is no exception to this rule. Although there are numerous facilities in universities, some aspects to provide excellent services to disabled students are ignored but if following policies and rules are done correctly, it is possible to act like some successful countries (e.g., England) in this field. Proposal for (scientific assistant as a facilitator for disabled students) is running in Isfahan University of Medical Sciences, for a blind student as student with special needs. In this plan, individuals who are interested in helping disabled students are identified; in this way, they will be cause of self confidence in disabled students, and a pattern for other universities. This plan also can be an introduction to the formation of the center for providing services to students with special needs. This plan requires financial and spiritual supports and appropriate policy and planning in universities.

Keywords: Disability, Students, Information Service; Scientific Assistant

Received: 4 May, 2022

Accepted: 5 Jun, 2022

Published: 6 Jul, 2022

Citation: Abtin A, Dalvand F, Ashrafi-Rizi H. **Scientific Assistant; Facilitator of the Education Path of Disabled Students: a Commentary.** Health Inf Manage 2022; 19(2):.109-111.

Article resulted from an independent research without financial support.

1- PhD student, Medical Library and Information Science, Medical Library and Information Science Department, school of Management and Medical Information Sciences, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran

2- Msc student, social work, Department of Health and Social welfare, school of Management and Medical Information Sciences, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran

3- Professor, Library and Information Science, Health Information Technology Research Center, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran

Address for correspondence: Hasan Ashrafi-Rizi; Professor, Library and Information Science, Health Information Technology Research Center, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran; Email: hassanashrafi@mng.mui.ac.ir